

TREMTINIŲ

LIETUVOS POLITINIŲ
KALINIŲ IR TREMTINIŲ
SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

2002 m. kovo 21 d.

Nr. 12 (490)

Eina nuo
1988 m. spalio 28 d.

Įspūdinga viešnage

Minint Vasario 16-ąją Šiauliuose vyko tarptautinio vaikų piešinių konkurso rezultatų aptarimas ir prizų įteikimas. Konkurse dalyvavo ir Laura iš Talino. Palydėjome jaunąją dailininkę ir dalyvavome keliuose renginiuose, nes išties įdomu buvo pasižvalgyti po miestą, stebėti, kaip švenčia lietuviai.

Baltoje lyg gulbė Šiaulių katedroje šv. Mišias aukojo vyskupas E. Bartulis. Žmonės klausėsi prasmingo vyskupo pamokslo, kurį jis pasakė Prisikėlimo aikštėje. Vieniškai šiauliečių buvo įteikti savanorių kūrėjų medaliai. Būrelis politinių kalinių ir tremtinių patraukė į Sukilėlių kalnelį. Jie čia padėjo gyvų gėlių girliandą. Pri-

sikėlimo apygardai atstovavę buvę partizanai nunešė gėlių į Ginkūnų kapines. Tą dieną Šiauliuose vyko ne viena žuvusių už Lietuvos laisvę kovotojų pagerbimo ceremonija, minėjimai.

Mes, Estijos lietuvių ben-

druomenės atstovai, apsilankėme Z. Vilytės studijoje "Svajokliai". "Pasaulis pilnas stebuklų. Tikėk, ir tavo svajonės išsipildys", - skelbia plakatas. Čia vaikai piešia, šoka, muzikuoja, deklamuoja. Kokia būtų išvyka, jei ne-

pamatytume garsaus Kryžių kalno! Aplankėme ir šią garsiąją vietą.

V. Rukšėnienės nuotr.
šiauliečiai Prisikėlimo aikštėje

Rasa UNT

Talinas

Tikėti paskutiniu ginklu - stebuklais

"Kuo ir kaip mes atsakome į lietuvių tautos likimo klausimą? Atsakome tuo ir taip, kad galų gale reikia tikėti galingiausiu ir paskutiniu ginklu - s t e b u k l a i s, o už mane dar griežtesni tikybinkai atsakys - Viešpačiu Dievu," - kalbėjo ir rašė įžymusis lietuvių išėivijos publicistas, nuoseklus Lietuvos valstybingumo atkūrimo šalininkas, o pasak LTE - "aktyvus antitarybinės veiklos dalyvis" Bronys Raila. Vyresnių kartų žmonės gerai atsimesna šį vardą ne tik iš tarpukario nepriklausomos Lietuvos gyvenimo, bet ir iš sovietmečiu skambėjusių radijo "balsų".

Vieno iš tokių stebuklų 30-mečio jubiliejus sukanka kovo 19 dieną. 1972 metais pasirodė pirmasis "Lietuvių Katalikų Bažnyčios Kronikos" numeris. O iš viso šio nelegalo išėjo net 81 sąsiuvinis. Paskutinis numeris - 1989-aisiais, kada visomis Apgimimo spalvomis švytėjo tėvynės padangė. Tokios gausos Sąjūdžio spaudos leidinių per visą XX šimtmetį Lietuva nebuvo

regėjusi. Sovietmečiu intensyviai veikusi KGB sekimo ir persekiojimo mašina nors ir nesulėtino tempo, tačiau ėmė stipriai buksuoti. Jau nebuvo drįstama nei masiniais areštais, nei trėmimais, nei kitokiomis drastiškais priemonėmis slopinti atbundančios tautinės savimonės.

"LKB kronika" siekė kelių tikslų. Savaimė supranta, kad religinio sąmoningumo žadinimas, katalikų gyvenimo bėdos, tikėjimo laisvės suvaržymai jaudino daugelį tikinčiųjų. Apie juos reikėjo kalbėti, nes blogio nutylėjimas reikštų arba susitaikymą su juo, ką reikėtų vadinti dvasine kapituliacija, arba bendrininkavimą su smurtininkais, o tai prilygtų išdavystei. Buvo aišku, kad leidinys negalės savo tiražu nė iš tolo lygintis nei su "Tiesa", nei su "Komjaunimo tiesa" ar "Komunistu", nei su kokiu "Agitatoriaus bloknotu". Tačiau pagrindinis tikslas buvo kitas - supažindinti pasaulį su itin šurkščiais žmogaus teisių pažeidinėjimais okupuotoje Lietuvoje.

(keliama į 2 psl.)

druomenės atstovai, apsilankėme Z. Vilytės studijoje "Svajokliai". "Pasaulis pilnas stebuklų. Tikėk, ir tavo svajonės išsipildys", - skelbia plakatas. Čia vaikai piešia, šoka, muzikuoja, deklamuoja. Kokia būtų išvyka, jei ne-

pamatytume garsaus Kryžių kalno! Aplankėme ir šią garsiąją vietą.

V. Rukšėnienės nuotr.
šiauliečiai Prisikėlimo aikštėje

Rasa UNT

Talinas

Žinios iš Seimo

Selme bus slūdoma atšaukti SSRS okupacijos žalos atlyginimo įstatymą

Kovo 19 d. Seimas patvirtino kovo 10 d. prasidėjusios pavasario sesijos darbų programą. Iki pavasario sesijos pabaigos (birželio 30 d.) Seimas ketina apsvarstyti 253 klausimus, tarp jų - dvi Konstitucijos pataisas bei kelis kodeksus. Daugiausia pateikta asmens saugumą, teisinės sistemos reformą ir teisėtvarką reglamentuojančių įstatymo projektų - 26. Į šią darbotvarkę įtrauktas ir itin skandalingas projektas - SSRS okupacijos žalos atlyginimo įstatymo atšaukimo projektas.

Šį projektą dar 2000 m. pabaigoje parengė Seimo narys Julius Veselka. Pernai jį įtraukti į pavasario sesijos darbų programą atsisakyta.

Seimo priimtas įstatymas dėl SSRS okupacijos žalos atlyginimo įpareigoja Lietuvos Vyriausybę inicijuoti derybas su SSRS teisių perėmėja Rusija dėl šios žalos atlyginimo. Tuometinės Vyriausybės sudaryta tarpžinybinė komi-

sija sovietų okupacijos Lietuvai padarytą žalą įvertino 20 mlrd. JAV dolerių (80 mlrd. litų). Įstatymo projektą inicijavo tada valdančiosios, dabar opozicijoje esančios Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) atstovai. Tą kartą opozicijoje buvę kairieji kritikavo įstatymo projektą kaip galintį pakenkti santykiams su Rusija.

Rusija griežtai neigiamai reagojo į Lietuvoje priimtą SSRS okupacijos žalos atlyginimo įstatymą ir atsisakė svarstyti žalos atlyginimo klausimą. Sausį Vilniuje viešėjęs Rusijos Valstybės Dūmos narys, ekspremjeras Jevgenijus Primakovas pareiškė, jog šio įstatymo priėmimas tapo kliūtimi ratifikuoti Dūmoje 1997 metais pasirašytą Lietuvos ir Rusijos sienos sutartį. Lietuva šią sutartį ratifikavo 1999 metais. Tačiau neseniai Vilniuje viešėjęs Rusijos užsienio reikalų ministras Igoris Ivanovas susitikime su Seimo pirmininku Artūru Paulausku neužsiminė apie okupacijos žalos atlyginimo įstatymo atšaukimą.

(keliama į 3 psl.)

Aktualios

■ Socialliberalai "šiaušiasi" prieš progresyvinius mokesčius. Seimo Naujosios sąjungos frakcija nepritaria valdančiosios daugumos, socialdemokratų siūlymui nuo kitų metų Lietuvoje įvesti progresyvinius mokesčius ir ragina visiems vienodai mažinti pajamų mokestį.

■ Lietuvos Respublikos Prezidentas V. Adamkus kartu su švietimo ir mokslo ministru A. Monkevičiumi, Švietimo darbuotojų sąjungos pirminku A. Bružu bei Lietuvos mokyklų vadovų asociacijos prezidentu V. Giedraičiu aptarė tolimesnes švietimo reformos problemas.

■ Opozicinės Tėvynės sąjungos (LK) prezidiumas ragina šalies Vyriausybę susilaikyti nuo vienašališkų žingsnių intensyvinant santykius su Baltarusija, nes ši "draugystė" gali pakenkti Lietuvos integracijai į NATO.

■ JAV gyvenantys išeiviai iš 10-ies narystės NATO siekiančių Vidurio, Pietryčių ir Rytų Europos šalių paragino JAV Senatą paremti naujų narių priėmimą į Aljansą.

■ Lietuvos socialdemokratams rengiasi protestuoti dėl Baltarusijos socialdemokratų lyderio N. Statkievičiaus suėmimo ir ketina kreiptis į šalies prezidentą.

■ Siek tiek daugiau nei trečdalis Baltijos šalių gyventojų remia narystę Europos Sąjungoje. Eurointegracijai pritaria 41 proc. lietuvių ir po 33 proc. latvių bei estų. Tačiau Baltijos valstybėse, palyginus su kitomis šalimis-kandidatėmis, daugiau negu pusė žmonių, kurie narystę ES vertina neutraliai.

■ NATO ekspertų parengtas dokumentas dėl Lietuvos pasirengimo narystei Aljanse gynybos srityje apsvarstytas ir palankiai įvertintas. Tą patvirtina NATO Politinio karinio valdymo komiteto darbuotojų pareikšta nuomonė.

■ Rusijos užsienio reikalų ministras I. Ivanovas patvirtino, kad šalis nesitrauks iš tarptautinės antiteroristinės koalicijos, jei prieš Iraką bus imtasi jėgos, bet patvirtins vienareikšmiškai neigiamą Maskvos poziciją dėl veiksmų prieš Bagdadą.

LR Prezidentui
LR Seimo Pirmininkui
LR Ministrui Pirmininkui

Pareiškimas

LR Seime bus svarstomas Valstybinių pensijų įstatymo pataisos, kuriose siūloma į LR Valstybines pensijas gautančių nukentėjusiųjų asmenų sąrašą įtraukti vadovavusius LKP(b) ir SSKP darbuotojus bei sovietinių represinių struktūrų eilinius bei puskarininkius.

Kelia nuostabą, kad šioms pataisoms pritarė LR Vyriausybė.

Atkreipiame dėmesį, kad:

1. Okupacinė vokiečių kariuomenė ir okupacinė sovietų kariuomenė Lietuvos atžvilgiu buvo analogiškos okupantės, padariusios Lietuvai didžiulę žalą. Lietuva laikėsi neutraliteto ir nedalyvavo Antrajame pasauliniame kare, todėl neturi jokių išpareigojimų kariavusių šalių bei jų karių atžvilgiu.

2. Atsakingi sovietiniai darbuotojai tarnavo okupantams, jiems buvo gerai mokama ir jų pensijos yra pakankamai didelės, be to, sovietiniai

niai karo veteranai gauna papildomas pensijas iš Maskvos, todėl skirti dar Lietuvos Respublikos valstybines pensijas būtų nusikaltimas ne tik Lietuvai, bet ir eiliniams, sunkiai pragyvenantiems Lietuvos pensininkams, kurių daugelis yra nukentėję nuo šių kandidatų veiklos.

3. Vokietijos NSDAP ir sovietinės VKP(b) – SSKP partijos, kaip Lietuvos okupacijos įkvėpėjos bei organizatorės, turi būti vertinamos vienodai, o jų narių ir ypač vadovų partinė veikla negali būti pagrindu LR valstybinei pensijai gauti.

Įvertindami aukščiau išvardytas priežastis, ryžtingai protestuojame prieš tokių šio įstatymo pataisų svarstymą ir priėmimą.

**Lietuvos Sąjūdžio tarybos pirmininkas
R.KUPČINSKAS,
Vilniaus m. Sąjūdžio tarybos pirmininkas
P.ŠAKALINIS**

Tikėti paskutiniu ginklu - stebuklais

(atkelta iš 1 psl.)

Tais metais buvo labai sunku leisti pagrindinį leidinį, bet dar sunkiau – prasiskverbti per „geležinę uždangą“. Tačiau, kaip įrodė Lietuvos kunigai ir jiems talkinantys tikintieji tėvynės patriotai, buvo įmanoma įveikti ir šią kliūtį. Pirmieji sumanytojai ir leidėjai buvo plačiai visuomenei dabar gerai žinomi žmonės: kunigai S.Tamkevičius (dabar Kauno arkivyskupas metropolitas), J.Boruta (dabar Telšių vyskupas), J. Zdebskis (žuvęs), J.Kauneckas (dabar Panevėžio vyskupas), A.Svarinskas (dabar monsinjoras), disidentas P.Plumpa, vienuolė N.Sadūnaitė ir daugelis kitų. „Kronikai“ padėjo rasti kelius į užsienį ir garsieji Rusijos disidentai: S. Kovaliovas (dabar Dūmos narys), T.Velikanova, dvasios tėvas G.Jakuninas.

„Kronikos“ fenomenas yra stulbinantis reiškinys Lietuvos pasipriešinimo ir, be jokios abejonės, tėvynės kultūros istorijoje. Pirmojo redaktoriaus arkivyskupo S.Tamkevičiaus žodžiais tariant – tikras stebuklas! Leidinio numerių, patekusių į užsienį, turinys tapdavo žinomas ne tik pasaulio visuomenei, bet ir visos Lietuvos gyventojams per reguliarias užsienio radijo stočių laidas. Buvo skelbiami faktai apie sovietų valdžios vykdomą tikinčiųjų persekiojimą ir suvaržymus. Jie rodė, kad Lietuvoje žmogaus teisių pa-

žeidinėjimai nesiliauja. Buvo paskelbta daugiau negu penki tūkstančiai įvykių aprašymų, faktų, dokumentų. Tai labai vertingas informacijos šaltinis rezistencijos tyrinėtojams.

Kremliaus nepasitenkinimas represinių struktūrų darbu buvo kaip niekada didelis. Tiesos balsas apie žmogaus teisių pažeidimus ir tikėjimo laisvės varžymus Lietuvoje skambėjo iš užsienio, labai erzindamas „išvaduotojus“, o jį nutildyti buvo galima tik sunaikinus pagrindininkus – „Kronikos“ leidėjus. KGB nusivarė nuo kojų – sučiuptas siūlo galas vis nutrūkdavo ir nutrūkdavo. O nauji leidinio numeriai išėdavo ir išėdavo. Nė vienas pagrindinio leidinys okupacijos sąlygomis neišsilaikė tiek ilgai kiek „LKB kronika“ – septyniolika metų iki pat Atgimimo. „Kronikos“ leidimui pritarė jau išėjusieji į Amžinybę kardinolas V.Sladkevičius ir arkivyskupas J.Steponavičius.

Trisdešimtmečio jubiliejus – tai svarbus įvykis ne tik tiems, kurie nūdien rūpinasi žmogaus teisių apsauga, ne tik gausiai Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių šeimai, bet ir plačiai visuomenei. „LKB kronika“ – vienas iš tų paminklų, kurie tvirtesni už varį ir granitą. Tikėjimas stebuklu pasitvirtino.

Edmundas SIMANAITIS

Europos Sąjungos valstybių ir vyriausybės vadovų neoficialus susitikimas Ispanijos mieste Barselonoje tapo savotiška generaline repeticija prieš ES plėtrą. Pirmą kartą šalys kandidatės posėdžiavo su Europos Sąjungos senbuvėmis ir turėjo galimybę pareikšti savo nuomonę dėl ilgalaikių ES reformų, kurių tikslas – iki 2010 metų 15-os valstybių blokui tapti konkurencingiausiu ir socialiai saugiausiu pasaulio ekonomikos regionu. Lietuva ir toliau spaudžiama dėl Ignalinos atominės elektrinės (IAE) antrojo bloko uždarymo. Europos komisijos (EK) energetikos bei transporto komisarė L. de Palacio pareiškė, kad IAE turi būti uždaryta be jokių derybų. „Dėl visko galutinai turi būti susitarta prieš stojimo sutartį“, – teigė EK komisarė. Prezidentas V.Adamkus savo oficialioje kalboje Europos Sąjungos narių ir kandidačių vadovams dar kartą patvirtino Lietuvos poziciją IAE uždarymo klausimu: „Mes pasiruošę įvykdyti savo prisiimtus išpareigojimus dėl IAE uždarymo, tačiau mes negalime duoti tokių pažadų, kurie viršija mūsų ekonomines ir finansines galimybes“. Prezidentas V.Adamkus pabrėžė, kad Lietuva tikisi aiškaus ir ilgalaikio Europos Sąjungos išpareigojimo padėti išspręsti atominės jėgainės uždarymo problemas. Lietuvos vadovas sulaukė padėkos dėl tokios tiesios ir aiškios pozicijos, tačiau jokių konkrečių išpareigojimų nebuvo priimta nei iš Lietuvos, nei iš ES pusės. Atrodo, kad abi derybų pusės pateko į pato situaciją: Lietuva neturi finansinio pajėgumo IAE uždaryti ir spręsti su tuo susijusias ekonomines bei socialines problemas, o ES biudžetas suplanuotas iki 2006 metų ir jau sunku ką nors pakeisti. Lietuvos skaičiavimais, IAE uždarymas, ekonominių ir socialinių problemų išsprendimas kainuos 10,3 mlrd. litų. Europos Sąjunga gali padėti išspręsti mūsų ekonomines problemas, bet mano, jog su socialinėmis problemomis turime susidoroti patys.

Londone susitiko Didžiosios Britanijos vyriausybės vadovas T.Bleiras su Baltijos šalių premjeriais. Susitikimo metu A.Brazauskas ėmėsi advokatauti Rusijai dėl Kaliningrado anklavo, bandė įtikinti T.Bleirą, kad Kaliningrado problema – ne vien Lie-

tuvos ir ES bei Rusijos bendrų santykių problema. Jis pažymėjo, kad vizų kontrolė bus, bet ji turi būti patogi žmonėms. Lietuvai nuo 2003 metų vidurio įvedus vizų režimą, Kaliningrado srityje gyvenantys mūsų tautiečiai nepatogumų beveik nepajus, nes dauguma jų turi dvigubą pilietybę, tačiau Rusijos piliečiams, gyvenantiems Kaliningrado srityje, iš tikrųjų teks plačiau atverti savo pinigines. Premjerui A.Brazauskui, besirūpinančiam svietimos valstybės piliečių gerove, derėtų nepamiršti savos valstybės interesų ir prisiminti, kad Rusija, kaip SSRS teisių perėmėja, atmetė Lietuvos pretenzijas dėl žalos atlyginimo už pusę amžiaus trukusią okupaciją. Rusijos Dūma dar neratifikavusi Lietuvos ir Rusijos valstybės sienos sutarties, nors Lietuvos Seimas tą sutartį ratifikavo dar 1999 metais. A.Brazauskas skaitydamas pranešimą Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko (ERPB) organizuotoje konferencijoje „Europos Sąjungos plėtra: galimybės ir perspektyvos“ akcentavo, kad Europos susivienijimas bus sėkmingas, jei dabartinės Sąjungos narės parodys išmintingą dosnumą, o būsimosios – atsakomybę, jei ES žemės ūkio bei regioninė politika bus nediskriminacinė, leisianti panaikinti skirtumus tarp senųjų ir naujųjų narių. Argali Lietuva tikėtis „išmintingo dosnumo“ iš Europos Sąjungos? Pirmiausia, ar sugebėsime priimti šią paramą? Lietuvai, tapusiai ES nare, jau pirmaisiais metais būtų skirta 480 mln. litų vien tik iš struktūrinių paramos fondų projektams įgyvendinti. Tačiau jei nebus pačių projektų, taip pat ir žmonių, sugebančių juos administruoti, tie milijonai gali Lietuvos ir nepasiekti. Europos Sąjunga nėra labdaros klubas – duodama pinigų reikalauja ir griežtos atsiskaitomybės. Kad Lietuvoje nepakankamai kokybiškas administravimas, pažymėjo ir A.Brazauskas savo Vyriausybės metinės veiklos ataskaitos pranešime. Jis paragino Seimą kuo greičiau priimti naujos redakcijos Valstybės tarnybos įstatymo projektą, kuris nebūtų toks painus kaip dabartinis. Reikėtų palinkėti, kad pagaliau į valstybės tarnybą žmonės būtų priimami ne pagal partinę priklausomybę ar giminybę

ryšį, o pagal kompetenciją, kad pagaliau būtų pradėta atsisakyti žalingos praktikos, kai puikūs savo srities specialistai būna priversti palikti tarnybą, nes neįtikimo tuometinei valdančiajai daugumai.

1940 m. buvome pasiekę Skandinavijos šalių lygį. Dabar esame beviltiškai atsilikę. Ūkio ministerijoje pradėtas svarstyti Ilgalaikės Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros strategijos projektas, kaip sparčiau likviduoti šalies ekonominį atsilikimą nuo Europos Sąjungos valstybių. Skaičiavimai parodė, kad Lietuva nuo ES vidurkio pagal bendrojo vidaus produkto (BVP) vienam gyventojui rodiklį atsilieka apie 8,5 karto. Jei Lietuvos ekonomika augtų po 6 proc. per metus, tai vidutinį ES ekonominio išsivystymo lygį pasiektume po 30-40 ar gal net daugiau metų. Europos Sąjungai padedant šis laikotarpis galėtų žymiai sutrumpėti. Daugybė įtakingų ES politikų turbūt apgailestauja, kad žlugus komunistinei sistemai neatsargiai pažadėjo plėsti Europos Sąjungą. Jie ir be mūsų iki šiol neprastai vertėsi, todėl naujų ir neturtingų narių į elitinį Europos klubą priėmimas, pareikalaujantis milžiniškų finansinių išteklių, privers senbuvės nares paaukoti dalį savo ankstesnės gerovės naujovių labui.

Lietuvoje toliau didėja šurmulydys dėl rinkimų. Partijos persigrupuoja, o eiliniai nariai laksto iš partijos į partiją, stengdamiesi padidinti savo politinį svorį. R.Paksas, liberalų varpelį iškeitęs į liberaldemokratų plėšrų erelį (dar gerai, kad ne dvigalvį), drąsinasi, kad jo partija laimės prezidento ir savivaldybių rinkimus. Partijos lyderio leksikone atsiradę terminai rodo, kad R.Paksas bandys pakartoti V.Štusauskos sėkmę praėjusiuose rinkimuose į savivaldybes ir Seimą. Lietuvos centro sąjunga paskelbė, kad sieks glaudesnio bendradarbiavimo su liberalais ir savivaldybių rinkimuose eis bendrais koaliciniais sąrašais beveik pusėje savivaldybių. Centro sąjungos taryba išskėlė K.Glavecką kandidatą į šalies prezidentus. Norėtųsi pamatyti centristų lyderį daugiau dirbantį ir mažiau šnekantį, kaip dirbti. Liberalas A.Matulevičius irgi norėtų tapti prezidentu. Kas kitas?

Juozas KUNDROTAS

Žinios iš Seimo

(atkelta iš 1 psl.)

Kai kurių Lietuvos politologų nuomone, įstatymo dėl SSRS okupacijos žalos atlyginimo atšaukimas parodytų Lietuvos vidaus ir užsienio politikos nenuoseklumą. Įstatymo projekto įtraukimas į sesijos darbų programą dar nereiškia, kad bus svarstomas. Iš praėjusios rudens sesijos darbų programos parlamentarai spėjo padirbėti tik prie dviejų trečdalių darbotvarkėje numatytų klausimų.

Mėginama stabdyti labdaros tremtiniams apmokestinimą

Praėjusią savaitę Seime ir kitose valstybės institucijose buvo sprendžiami klausimai, liečiantys buvusius politinius kalinius, tremtinius ir kitus nukentėjusius nuo okupacijų.

Seimo narys P.Jakučionis stabdo "uoliuosius" Ūkio ministerijos tarnautojus, užsimojusius naikinti muitų lengvatas labdarai nukentėjusiems nuo okupacijų ir rezistencijos dalyviams. Ministerija taip pat ketina panaikinti muitų lengvatas karo, genocido ir okupacinių režimų represijų aukų paminklų, memorialų ir kapinių statybai, priežiūrai ir puošimui skirtoms medžiagoms. Seime jau pateiktas Muitų tarifų įstatymo 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas. Ūkio ministerija šiuos ketinimus motyvuoja tuo, kad neva reikia suderinti Lietuvos teisės aktus su Europos Sąjungos nuostatomis.

Kovo 19 d. P.Jakučionis Seime užregistravo pasiūlymą Muitų tarifų įstatymo pakeitimo projektui. Čia siūloma neatsisakyti muitų lengvatų įvežant labdarą ir statybines medžiagas, skirtas nukentėjusiems nuo okupacijų ir rezistencijos dalyviams.

Pasak P.Jakučionio, dabar galiojančio Muitų tarifų įstatymo nuostatos negali prieštarauti atitinkamiems ES teisės aktams, nes reglamentuoja paramos tiekimą nukentėjusiems asmenims. ES tokie žmonės vadinami kitaip. Vadinasi, tai tik terminijos klausimas. Be to, ES tokios problemos kaip Lietuvoje nėra. Ten nukentėjusieji nuo nacių okupacijos yra pakankamai aprūpinti. Jie neskursta. Todėl reikia derėtis su Briuselio biurokratais ir juos įtikinti, o ne naikinti minimą lengvatą. P.Jakučionio

pasiūlymas bus svarstomas Seimo plenariniame posėdyje.

Ūkio ministerijos atstovai žiniasklaidoje jau pripažino persistengę derindami teisės aktus pagal ES reikalavimus. "Esame uolūs vykdytojai ir kartais bėgame prieš traukinį", - teigė Ūkio ministerijos Bendrosios rinkos departamento direktorius Rimantas Šežda. Tarnautojai teisinosi, kad teikti Muitų tarifų įstatymo pataisas spaudė Europos departamentas: "Galima bus ir nepriimti įstatymo projekto. Tačiau įstojus į ES galios tik joje galiojančios lengvatos. Muitų tarifai bus nustatomi Briuselyje, ir mes vieni tų lengvatų neiškovosime".

Krašto apsaugos ministerija - prieš karių savanorių sąrašo plėtimą

Praėjusią savaitę Krašto apsaugos ministerija (KAM) nepritarė siūlymui plėsti karių savanorių ir laisvės kovotojų sąrašą, statusą suteikiant ir pasipriešinimo kovose nedalyvavusiems, bet nuo sovietų režimo nukentėjusiems kariškiams, policininkams, valstybės tarnautojams, mokslo ir kultūros veikėjams.

Pasipriešinimo 1940-1990 metų okupacijoms dalyvių teisinio statuso įstatymo papildymo projektą parengė Seimo narys Antanas Stasiškis. Jis siūlo karių savanorių ir laisvės kovų dalyvių apibrėžimą papildyti kariškiais, vidaus reikalų sistemos pareigūnais, sukarintų organizacijų nariais, pareigūnais ir tarnautojais, mokslo ir kultūros veikėjais, visuomeninių ir politinių organizacijų nariais, kurie savo pareigas ėjo iki 1940 metų birželio 15 dienos ir po to buvo suimti, ištremti, nužudyti.

KAM pareiškė kategoriškai nesutinkanti su tokia nuostata. Ministerijos aiškinamajame rašte rašoma, kad neteisinga būtų karių savanorių ar laisvės kovotojų statusą sieti "ne su realiais pasipriešinimo veiksmais, bet su pareigomis, priklausymu organizacijoms, visuomenine veikla nepriklausomoje Lietuvoje". Šiuo metu pirmojo laipsnio 552 litų dydžio valstybinę pensiją valstybė moka 1148 savanoriams ir laisvės kovotojams. Per mėnesį iš biudžeto tam skiriama 633,7 tūkst. litų.

Istorikai prieš Margirio ordiną

Didelį visuomenės susidomėjimą sukėlė kitas A.Stasiškio įstatymo projektas, kuriuo šis pasiūlė įsteigti legendinio kunigaikščio Margirio ordiną, kuris būtų teikiamas už pasiaukojimą valstybei bei pasipriešinimą okupantams.

"Pasiryžimo, ištvermės ir ypač pasiaukojimo svarba išryškėjo rezistencinėje veikloje. Manychiau, kad šios moralinės vertybės, šie asmenybės bruožai, kai jie yra realizuoti, turėtų būti išskirti ir išskelti valstybinių apdovanojimų skalėje", - teigia A.Stasiškis, aiškindamas savo pasiūlymą.

A.Stasiškis pastebėjo, kad naujos redakcijos Valstybės apdovanojimų įstatymo projekte pateiktuose ordinų ir medalių statutuose nėra įvardijamas ginkluotojo ir neginkluotojo pasipriešinimo 1940-1990 metų okupacijoms pasižymėjusių dalyvių pagerbimas. Jis taip pat siūlo Kunigaikščio Margirio ordinu apdovanoti asmenis, kurie "dabartiniu metu pasižymėjo šalinant grėsmę Lietuvos nepriklausomybei ir vientisumui, pabrėžiant pasiaukojimo ir ištikimybės pareigai aspektą".

Sausį Seimui pateiktame įstatymo projekte yra numatyti keturi ordinai: Vytauto Didžiojo ordinas, Vyčio kryžiaus ordinas, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinas bei ordinas "Už nuopelnus Lietuvai".

Pasak A.Stasiškio, naujos redakcijos Valstybės apdovanojimų įstatymo projektą rengusiai darbo grupei Lietuvos politinių kalinių sąjunga buvo pateikusi pasiūlymą dėl Kunigaikščio Margirio ordino, tačiau tam nebuvo pritarta. Šiam buvusio politinio kalinio sumanymui nelinkę pritarti ir istorikai.

"Tai būtų tas pats, kas serbams Kosovas. Juk Margirio vadovaujami Pilėnų gynėjai pralaimėjo kryžiuočiams, nors jų susideginimas ir laikomas herojišku", - sakė Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto dekanas Alfredas Bumblauskas.

Lietuvos istorijos instituto direktorius Alvydas Nikžentaitis į tokį siūlymą žiūri labai skeptiškai dėl kelių priežasčių: "Vertinant konkretų laikotarpį tenka pripažinti, kad tokie žygdarbiai ir poelgiai tuo metu, kai dar nebuvo nusistovėjusi praktika keistis karo belaisviais, buvo dažni. Be to, galėtume paieškoti ir konkretesnių istorinių asmenybių".

Ivykiai. Komentarai

"Estijos stebuklas"

Estijos prezidentas Arnoldas Riuitelis lankydamasis Lenkijoje pareiškė, kad Estija yra visiškai pasirengusi tapti NATO ir Europos Sąjungos nare. Estijos prezidentas pasigyrė, jog Estija yra viena iš pokomunistinių valstybių, kuriai pavyko pasiekti didelių ekonomikos ir kitų sričių laimėjimų. Pasak A.Riuitelio, Estijos kelias į laimėjimus prasidėjo dar nesugriuvus Sovietų sąjungai, kai 1988 m. buvo parengti ekonominės reformos pagrindai, kuriuos vėliau pasaulis pavadino "Estijos stebuklu".

Kalbėdamas apie Estijos santykius su Rusija, A.Riuitelis pažymėjo, kad tie santykiai yra normalūs ir grindžiami geros valios principais. Jis taip pat sakė, jog Rusijai nepatinka Estijos siekis tapti NATO nare, tačiau teigė, jog Maskva pripažįsta Estijos teisę vykdyti savo užsienio politiką ir nesikiš į šalies reikalus. Beje, Estijos prezidentas paragino Lenkijos prezidentą A.Kvasnievskį aktyviau vykdyti greitkelio "Via Baltica" tiesimą. Tai suaktyvintų ekonominę ir prekybinę Lenkijos veiklą Estijoje.

Diktatorius nerimsta

Baltarusijoje buvo sulaikytas socialdemokratų partijos lyderis N.Statkievičius, kuris minint Konstitucijos dieną esą "neteisėtai" išvedė į gatves per 200 demonstrantų. Baltarusijos vidaus reikalų ministras V.Naumovas neigė, kad N.Statkievičius buvo sulaikytas diktatoriaus A.Lukaškos įsakymu. O sulaikytas todėl, jog "buvo grubiai pažeistas įstatymas dėl nesankcionuotų eitynių organizavimo". A.Lu-

kašenka labai mėgsta naudotis šiuo įstatymu susidordamas su opozicijos veikėjais.

Įdomu, jog net Lietuvos socialdemokratams, neslepiančiams savo simpatijų Minsko režimui, užsiminė, jog pareikš protestą prieš N.Statkievičiaus suėmimą. Paskutiniaisiais pranešimais, Baltarusijos socialdemokratų lyderis paleistas iš areštinės už rašytinį pasižadėjimą niekur neišvykti.

Įvertintas teigiamai

Šio mėnesio pradžioje Lietuvoje viešėjusi NATO ekspertų grupė tyrė, kaip Lietuva vykdo išpareigojimus siekiant narystės Aljanse. Briuselyje pateikė NATO Politinio karinio valdymo komitetui savo išvadą. NATO ekspertai gana palankiai ir teigiamai įvertino Lietuvoje vykdomą ginkluotųjų pajėgų reformą, kuria siekiama sukurti mobi-

lias, gerai ginkluotas ir greitai perdislokuojamas pajėgas, sugebancias veikti kartu su NATO pajėgomis.

Kaip sakė Krašto apsaugos viceministras Povilas Malakauskas, Lietuva yra pirmoji iš dešimties NATO narystės siekiančių šalių, kurios pasirengimo narystei pažanga buvo įvertinta NATO Politinio karinio valdymo komitete.

Skuba...

Premjeras A.Brazauskas pasigyrė, kad jo vadovaujama Vyriausybė pasiryžusi ryžtingiems veiksams ir paragino Seimą daryti tą patį. Tačiau ir be raginimo valdančioji prokomunistinė dauguma veikia pakankamai ryžtingai, ypač priimdama Maskvai naudingus įstatymus. Socialdemokratų frakcijos narys ir Rusų sąjungos pirmininkas S.Dmitrijevas jau renka Seimo narių parašus, kad būtų atšauktas SSRS okupacijos žalos atlyginimo įstatymas. To įstatymo

nepasirašė ir Prezidentas V.Adamkus. Be S.Dmitrijevo, šio įstatymo atšaukimo projektą dar pernai parengė vienas aktyviausių prorusiškos politikos veikėjų J.Veselka. S.Dmitrijevas ir J.Veselka teigia, kad okupacijos žalos atlyginimo įstatymo atšaukimas pagerins Lietuvos ir Rusijos santykius bei paspartins dar 1997 metais pasirašytos Valstybinės sienos sutarties ratifikavimą Rusijos Valstybės Dūmoje.

Parengė
Ričardas ŠALČIUS

Pratęskite "Tremtinio" prenumeratą 2002 metams

Užsiprenumeruokite "Tremtinį" ilgesniam laikui! "Tremtinys" išeina kartą per savaitę; prenumeratos kaina su pašto paslaugomis: 1 mėn. - 4 Lt, 3 mėn. - 12 Lt, 6 mėn. - 24 Lt.

Indeksas - 0117.

Nelikite be savo laikraščio!

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas

Dėl politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą 2002-2007 metų programos ir gyvenamųjų patalpų suteikimo nuomos pagrindais grįžtantiems į Lietuvą nuolat gyventi politiniams kaliniams ir tremtiniam bei jų šeimų nariams tvarkos patvirtinimo

2002 m. kovo 5 d. Nr.320
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutaria:

1. Patvirtinti pridedamas:

1.1. Politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą 2002-2007 metų programą;

1.2. Gyvenamųjų patalpų suteikimo nuomos pagrindais grįžtantiems į Lietuvą nuolat gyventi politiniams kaliniams ir tremtiniam bei jų šeimų nariams tvarką.

2. Pripažinti netekusiais galios:

2.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. sausio 11 d. nutarimo Nr.19 "Dėl politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą bei aprūpinimo butais ir darbu Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos metmenų" (Žin., 1992, Nr.11-286; 1994, Nr.76-1439) 4 punktą;

2.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 27 d. nutarimą Nr.1294 "Dėl grįžtančių į Lietuvą reabilituotų politinių kalinių ir tremtinių šeimų aprūpinimo būstu" (Žin., 1997, Nr.109-2774).

**Ministras pirmininkas
Algirdas Brazauskas**
Socialinės apsaugos ir darbo ministrė Vilija Blinkevičiūtė

Politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą 2002-2007 metų programa

I. Bendrosios nuostatos

1. Šioje programoje numatyta valstybės parama okupacijų metais neteisėtai represuotiems asmenims ir jų vaikų šeimoms – sudaryti jiems sąlygas grįžti nuolat gyventi į Lietuvą ir integruotis į šalies gyvenimą.

2. Šioje programoje numatyta valstybės parama naudotis turi teisę Lietuvos Respublikos piliečiai ir asmenys, išsaugoję teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę, su savo šeimomis nariais grįžtantys ar grįžę po 1990 m. kovo 11 d. nuolat gyventi į Lietuvą iš buvusios SSRS teritorijos (toliau vadinama – grįžtantys asmenys):

2.1. politiniai kaliniai ir tremtiniai, kurie pagal Lietuvos Respublikos asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams, teisių atkūrimo įstatymą (Žin., 1990, Nr.14-386; 1998, Nr.28-729) yra paskelbti nekaltais Lietuvos Respublikai ir kuriems atkuriamos visos jų pilietinės teisės;

2.2. asmenų, nurodytų 2.1 punkte, vaikai, kuriems pagal Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymą (Žin., 1997, Nr.66-1609) yra pripažintas nuo okupacijų nukentėjusio asmens – tremtinio teisinis statusas.

3. Grįžtančio asmens šeimos nariai yra kartu gyvenantys jo tėvai, su-tuoktinis, jų vaikai (įvaikiai) iki 18 metų, taip pat vyresni kaip 18 metų

– viengungiai, jeigu jie yra mokymo įstaigų dieninių skyrių moksleiviai ir studentai.

II. Situacijos analizė

4. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro duomenimis, okupaciniu laikotarpiu neteisėtai represuota apie 300-500 tūkstančių Lietuvos gyventojų. Daugelis jų žuvo lageriuose, o išlikusiems ilgus metus buvo uždrausta grįžti į Lietuvą. Nors represuoti asmenys į Lietuvą grįžti pradėjo 1956 metais, šiuo metu buvusios SSRS teritorijoje gyvena tūkstančiai buvusių tremtinių ir jų palikuonių. Nemaža jų dalis verčiasi ypač sunkiai dėl pokomunistinių valstybių ekonomikos nuosmukio, karo veiksmų ir kitų nepalankių aplinkybių.

5. Atkūrus 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos nepriklausomybę, Lietuvos Respublikos Vyriausybė ėmėsi spręsti politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių grįžimo į Lietuvą klausimą. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. sausio 11 d. nutarime Nr.19 "Dėl politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą bei aprūpinimo butais ir darbu Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos metmenų" (Žin., 1992, Nr.11-286) numatytos priemonės, užtikrinančios grįžtančių asmenų gyvybiškai svarbių poreikių tenkinimą. Pastarąjį dešimtmetį grįžti pareiškė norą per du tūkstančius šeimų. Jau didesnė dalis jų pasinaudojo valstybės teikiama parama ir persikėlė nuolat gyventi į Lietuvą.

6. Numatytų priemonių įgyvendinimą organizuoja ir koordinuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir 5 punkte nurodytu nutarimu sudaryta nuolatinė komisija. Komisijos personalinė sudėtis patvirtinta socialinės apsaugos ir darbo ministro 2001 m. kovo 13 d. įsakymu Nr.34 "Dėl nuolatinės komisijos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. sausio 11 d. nutarimu Nr.19 patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos metmenyse numatytoms priemonėms įgyvendinti, sudėties patvirtinimo". ją sudaro Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Finansų ministerijos, Tremtinių grįžimo fondo bei Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovai.

Pagal Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymą (Žin., 1996, Nr.36-977) straipsnį, Lietuvos Respublikos piliečiai bei asmenys, išsaugoję teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę, su savo šeimų nariais gali atvykti į Lietuvą ir gyventi netaikant jiems imigracijos reikalavimų, tačiau būtina spręsti grįžtančių asmenų būsto, darbo, pensinio aprūpinimo klausimus.

III. Valstybės parama

Valstybės parama apsirūpinti būstu

7. Svarbiausia represuotų asmenų šeimoms – galimybė apsirūpinti būstu Lietuvoje. Tam reikia daugiausia investicijų.

8. Politinių kalinių ir tremtinių teisę į valstybės paramą apsirūpinant gyvenamosiomis patalpomis lengvatinėmis sąlygomis reglamentuoja Lietuvos Respublikos gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymas (Žin., 1992, Nr.14-378). Jame numatyta, kad tokie asmenys nustatytą tvarka gali pasinaudoti viena iš šių paramos formų: gauti kreditą lengvatinėmis sąlygomis arba nuomoti savivaldybės gyvenamąsias patalpas, taikant savivaldybių reguliuojamas nuomos mokesčio tarifus. Dažniausia grįžtantys asmenys pageidauja nuomotis savivaldybių gyvenamąsias patalpas. Butų nuomą grįžtantiems asmenims iki šio nutarimo įsigaliojimo reglamentavo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 27 d. nutarimas Nr.1294 "Dėl grįžtančių į Lietuvą reabilituotų politinių kalinių ir tremtinių šeimų aprūpinimo būstu" (Žin., 1997, Nr.109-2774). Grįžtantys asmenys turi teisę pasirinkti nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvoje, kadangi Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymai ir kiti teisės aktai nenumato apribojimų. Pateikę visus reikiamus dokumentus, grįžtantys asmenys nustatytą tvarka įregistruojami atitinkamoje savivaldybėje. Savivaldybėse sudaryti atskiri grįžtančių asmenų, neturinčių galimybės savo lėšomis apsirūpinti gyvenamuoju plotu Lietuvoje ir norinčių sugrįžti nuolat gyventi į Tėvynę, sąrašai – nuomoti valstybės lėšomis įgytus butus.

9. 1992 m. 250 grįžtančių asmenų šeimų nustatytą tvarka pageidavo nuomoti valstybės lėšomis įgytus butus, kasmet jų daugėjo, ir 2001 metų pradžioje jau buvo 948 tokios šeimos. Visą šį laiką buvo skiriamos atitinkamos lėšos grįžtančių asmenų butams įgyti, tačiau norinčiųjų nuomotis savivaldybių butus daugėjo kur kas sparčiau, negu buvo įgyjama ir nuomojama butų.

10. Savivaldybių nuomojami butai grįžtantiems asmenims įgyjami iš šiam tikslui skiriamų valstybės investicijų lėšų. Nuo 1992 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžete kasmet numatomos lėšos grįžtančių asmenų butams statyti ir pirkti. Nuo 1997 metų Europos Tarybos vystymo bankas (iki 2000 metų – Europos Tarybos socialinio vystymo fondas) Lietuvai teikia lengvatinėmis sąlygomis paskolą grįžtančių asmenų aprūpinimą gyvenamuoju plotu iš dalies finansuoti. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir šio banko pasirašytą susitarimą numatyta gauti 12,5 mln. JAV dolerių (50 mln. litų paskolą). Paskola sudarys 37 procentus visų investicijų, skiriamų grįžtančius asmenis aprūpinti būstu, ir bus grąžinama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto.

11. 1992-2001 metais grįžtančių asmenų būsto problemoms spręsti iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, privatizavimo fondo ir Europos Tarybos vystymo banko skirta (ir

panaudota) 60,2 mln. litų. Už šias lėšas būstu aprūpintos 1426 grįžtančių asmenų šeimos; 1995 metais įrengti 80 vietų globos namai "Tremtinių namai"; 1997 metais įrengtas 60 butų grįžtančių tremtinių laikino apgyvendinimo punktas.

12. 1992-1993 metais grįžtančių asmenų butams įgyti skirtomis lėšomis buvo statomi nauji butai. Kasmet statybos brango, dažnai buvo ilgam stabdomos, todėl siekiant racionaliau naudoti lėšas nuo 1994 metų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais suteikia galimybę butus grįžtantiems asmenims ne tik statyti, bet ir pirkti. Taip siekiama išlaikyti grįžtančių asmenų šeimų aprūpinimo butais tempą (apie šimtą butų per metus), nes perkamų nenaujų butų kainos kur kas mažesnės nei naujų.

Valstybės parama persikėlimui ir socialinei integracijai

13. Valstybės parama grįžtantiems asmenims persikelti ir socialinei jų integracijai skiriama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, kasmet numatomų Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos biudžete politinių kalinių, tremtinių bei jų šeimų narių grįžimui į Lietuvą, aprūpinimui butais ir socialinei paramai. Socialinė parama grįžtantiems asmenims teikiama pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos tvirtinamą planą, vadovaujantis ministerijos nustatyta socialinės paramos teikimo grįžtantiems asmenims tvarka. 1992-1993 metais buvo dengiamos tik persikėlimo išlaidos. Nuo 1994 metų Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos biudžete kasmet numatomos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos leidžia jiems teikti platesnę socialinę paramą.

14. Socialinė parama skiriama:

14.1. grįžtantiems asmenims:

14.1.1. persikėlimo išlaidoms padengti;

14.1.2. vienkartinėms įsikūrimo pašalpoms išmokėti;

14.1.3. paramai buvusios SSRS teritorijoje nuolat gyvenantiems Lietuvos Respublikos piliečiams – pensinio amžiaus asmenims ir asmenims su negale teikti;

14.2. lietuvių kalbos kursams finansuoti;

14.3. neįgalių grįžtančių asmenų parvežimo į Lietuvą išlaidoms padengti;

14.4. finansinei paramai grįžtančių asmenų mokyklinio amžiaus vaikų vasaros poilsio stovykloms ir jiems skirtoms specializuotoms mokykloms Lietuvoje teikti;

14.5. finansinei paramai lietuvių bendruomenėms, tremtinių organizacijoms teikti;

14.6. finansinei paramai, skirtai represuotų asmenų palaikams į Lietuvą parvežti, teikti;

14.7. grįžtančių tremtinių laikino apgyvendinimo punkto gyventojų mokesčių už šilumos energiją išlaidoms iš dalies padengti.

(B.d.)

Žuvę, bet gyvi mūsų atmintyje

Mokyklose gyvai vyksta "Lietuvos laisvės kovų, kariuomenės bei netekusių istorijos" konkursai, kuriuos parengti padeda LPKTS skyrių nariai, mokytojai. Susumuoti Varėnos moksleivių rašinių konkurso rezultatai. Temos įvairios: surinkti ir apibendrinti buvusių tremtinių ir politinių kalinių prisiminimai, rašiniai patriotine tema, išaukštinamos amžinosios vertybės - meilė gimtajam kraštui, istorinei praeičiai, patriotizmui.

Geriausiai įvertintas "Ažuolo" vidurinės mokyklos vienuoliktokės Agnės Petrauskaitės rašinys "Su meile - Lietuvai". Ji du kartus tapo respublikinio konkurso nugalėtoja. Su pilietine aistra ir atvira dvasia rašinio autorė aptarė savo kartos požiūrį į opiausias laiko ir žmogiškosios pareigos apraiškas per visą rezistencinės kovos laiką. Tai - švento kartų ryšio ir kovų bei kančių prasmės apmąstymai. Rašinys išsiųstas respublikiniam turui. Nedzingės pagrindinės mokyklos 9 klasės mokinės Agnės Zenevičiūtės scenarijus "Mano metai kaip ašmenys gula ant kelio" įvertintas antrąja vieta. Už jį A.Zenevičiūtė apdovanota Hamiltono miesto (Kanada) lietuvių senjorų įsteigta mokytojo Aleksandro Mikausko bei "Valstiečių laikraščio" premijomis. Matuizų vidurinės mokyklos 11 klasės mokinė Dalia Slaninaitė parašė apie savo mamos Reginos Černauskaitės-Slaninienės tremtyje išgyventas negandas. Jos rašinys įvertin-

tas trečiąja vieta, jai paskirta politinio kalinio Edvardo Laugalio premija.

"Šiandien Lietuvoje matau daug žmonių, linkusių aimanuoti ir keikti sunkų gyvenimą, prastą ekonominę tėvynės padėtį. Siūlau tokią mintį vyti šalin ir liepiu pagalvoti apie tuos, kurie dešimtmečius praleido lageriuose alkani, sušalę, tačiau nesugniuždyti. Iš tokių patirčių nesklinda dvejonės, kaltinimai ir reikalavimai... "Tai Matuizų vidurinės mokyklos 10 klasės mokinės Ingos Galvanauskaitės rašinio "Ilgai savyje slėpta tiesa" ištrauka.

Džiugu, kad rašinius skaudžia tremties, rezistencijos tema rašė ir žemesniųjų klasių mokiniai. Nedzingės pagrindinės mokyklos 7 klasės mokinė Judita Jakubavičiūtė savo rašinyje "Sušaudyta vaikystė" parašė apie savo senelę. "Niekam tu, močiute, širdyje ne-nešiojai neapykantos. Minint Nedzingės šaulių būrio 75-ąsias metines, tu padainavai apie partizanus. Ir pasakei: visiems atleidžiu, laikai buvo sunkūs...

Laiškas Tėvynei

Trylika laiškų, kuriuos rašiau iš širdies, atverdama giliausius pastarosios kampelius, atspindi ne tik Lietuvos nepriklausomybės kelią, bet ir jau didesnę mano dvasinę brandą. Prie krūtinės glausdama krūvelę voku pati nustembu supratusi, kaip greitai ir kiek daug gali užtelėti žmogus, nagrinėdamas savo gimtojo krašto istoriją, patį skaudžiausią bei tragiškiausią pastarosios tarpsnį. Ir tada pajuntu, jog kažko dar trūksta... Dar vienas laiškas liko neparašytas...

Kaip parašyti tokį laišką, kuris būtų mūsų visų balsas... Visų mano Tėvynės žmonių gyvenimų jungtis... Visų kartų santykio su savo žeme, tauta, žmogumi ir savimi balsas...

Įsivaizduoju: mes visi - iki šiol gyvenę žemėje prie Nemuno, ir dabar gyvenantieji - sustojame su vėliava prie Gedimino pilies Arkikatedros aikštėje, giedame himną "Lietuva, Tėvyne mūsų..." Ar tai ne mūsų LAIŠKAS TĖVYNEI?

Įsivaizduoju: kas rytą mes visi, gyvenę čia, miškais žaliuojančioje Dzūkijoje, Suvalkijos lygumose, prie Aukštaitijos ežerų ar Žemaitijos upių, ir dabar gyvenantieji, atsikeliamo ankštų rytą, sveikiname aušrą ir didelę šeimą susėdę prie stalo aptariame dienos darbus. O Motina Tėvyne laimina mus, mūsų pasirinkimą, mūsų duoną... Ar tai ne širdžių LAIŠKAS TĖVYNEI, parašytas darbo džiaugsmu bei rūpesčiu?

Įsivaizduoju: vakaras mus surenka iš darbų nuvargusių, bet ramius ir patenkintus - plušeta iš širdies; gerų darbų kupina dvasia atsiveria grožiui, kūrybai, meilei. O Motina Tėvyne uždeda ant mūsų pečių rankas: mes jai iškalbame savo dienos laimėjimus ar sielvartus, rūpesčius ar džiaugsmus -

savo DIENOS LAIŠKĄ.

Įsivaizduoju: naktis užmigdo pilialkniuose ar pelkėse žuvusiųjų palikus... Amžina ramybė kapinėse... Prie pagalvio priglaudžia galvas senoliai, išvarginti metų naštos ar negalios... Jaunystės akys dar neužmigs... Motinos palinksta prie mažylių... Karys budi pasienyje... Svajonės ir mintys, nakties nerimas ir sapnai - tai mūsų VISŲ LAIŠKAI TĖVYNEI.

O kai kryžiuočiai užpuldavo mūsų žemės pilis, protėviai griebdavo kardus, ir jodavo Vytauto pulkai į žūtutinę kovą. Už laisvę... O Motina Tėvyne ginklų skambesį ir mūšio lauko tylą skaidydavo kaip laišką ir augindavo duoną ar rožes ant žuvusiųjų kapų.

Kai 1948-aisiais okupantų batai mindė mūsų žemę, Dainavos apygardos partizanas Iksas užrašų knygelėje parašė TOKI LAIŠKĄ:

"...Išėsiu tau parnešti laisvų žemių saujos. Jei grįšime sveiki, - mes ten sėsimė javą ir lauksime prinokusio derliaus; o jei žemė bus drėgna nuo kraujo, - supilsime ant kapo didvyrio, mirusio kovos lauke. Tebus ji liudininku kartų kartoms, kad mes negailėjome aukų ir parnešėme kraštui Laisvę..."

Gražesnio LAIŠKO TĖVYNEI, manau, niekas neparašytų!

Stebėjaisi tavo gerumu."

Publicistiniai rašiniai jaudina nuoširdumu, autorių dvasiniu pasauliu. Viktorinos klausimams reikėjo istorijos žinių, argumentų, dvasinės ištvermės, iškalbingumo. Šauniai į viktorinos klausimus atsakė Varėnos "Ryto" vidurinės mokyklos abiturientas Romualdas Pacenka, jo bendramokslis Giedrius Žemaitis, "Ažuolo" vidurinės mokyklos mokiniai - Simona Lukaševičiūtė, Jurgita Makselytė, Ričardas Pilitauskas, Donatas Keržys.

Malonu, kad konkursus jau kelinti metai remia Kanados Hamiltono miesto senjorų klubas. Norėtume per laikraštį padėkoti mieloms tautietėms - ponioms L.Stungevičienei, F.Šopienei, A.Ulbinienei, A.Kšivickienei, taip pat JAV gyvenančiam p. S.Sulai už jų paramą ir įnašus rengiant šiuos konkursus. Negalime nepaminėti ir ištikimo mūsų rėmėjo "Valstiečių laikraščio", kuris nugalėtojams dovanuoja knygų, skatina piniginėmis premijomis bei laikraščio prenumerata. Rajono mokyklas skatina ir LPKTS, kuri padovanojo nemažai knygų istorine tematika. Puoselėjame viltį konkursą surengti ir kitais metais.

**Jaunuta Julija
KAVALIAUSKIENĖ,
Vertinimo komisijos narė**

Laikas lemia Tėvynės istoriją. Tauta kuria Tėvynės istoriją. Tėvynė laukia iš savo vaikų protingos veiklos ir taurios dvasios. Tėvynė ne tik kovoti ar gintis pašaukia. Visais amžiais ji kvietė statyti, kurti, žemę arti... Visi buvusieji, gyvenusieji krašte, vadinamame Lietuva, jau surašė savo kasdienius laiškus. Jie liko jų darbuose, tradicijose, kūryboje... Liko laisvėje...

KOKIUS LAIŠKUS RAŠOME TĖVYNEI ŠIANDIEN? Dabar - Nepriklausomos Lietuvos darbų metas. Vertybes perkainojame jau ilgiau nei dešimtmetį - ar išmokome atskirti, kur tiesa, kur melas, ką mylėti, ko neapkęsti, kuo tikėti, ko vengti?.. Šimtai klausimų apvainikuoja kiekvieną mūsų dieną. Ir mes privalome juos atsakyti...

Tėvyne, kaip Motina žvelgi į kiekvieną savo sūnų ar dukterį ir lauki iš mūsų Baltijos kelio vienybės, švento kartų ryšio, dorą ir garbingo gyvenimo šeimose, kaimynystėje, valstybėje. Gyvenimas, aukštiems idealams paskirtas, - siekiamybė - kaip kalnagūbris. Šiandien mes galime rinktis savo kelią. Gal klysime, gal klupsime, gal sunkiai pakelsime Laisvės našta, Nepriklausomybės dovaną, gal ne visada užderės gėrio derlius mūsų dvasioje... Kaip rūpestingoji Motina, Tėvyne, perspėk mus, kantriai mokyk, apsaugok nuo klaidos, palaikyk viltį, laimink ir vesk per gyvenimą... Laisvą gyvenimą Tavysje...

Su meile ir gerų darbų troškuliu.
Visad Tavo dukra...

**Agnė
PETRAUSKAITĖ,
Varėnos "Ažuolo" vidurinės
mokyklos 11 klasės mokinė**

Sekmadienio
susimastymui

Prisikėlimo viltis

Žvelgdami į laikraščių skelbimus randame daugybę klubų, organizacijų, siūlančių padėti ilgai ir sveikai gyventi. Rekomenduojamas sveikas maistas, treniruotės ir t.t. Ilgą laiką buvo manoma ir teigiama, kad žmogaus senėjimui didelės įtakos turi netinkamas maistas. Deja, paklausę ilgaamžių, kokia jų ilgo gyvenimo paslaptis, sužinojome, kad jie maistui skyrė ne labai daug dėmesio. Lietuvis neatsisakydavo nei lašinių, nei pypkės, o jų ilgo gyvenimo pagrindas, kaip jie patys teigia, buvo ramus dvasinis gyvenimas. Gyvenimas be pykčio, keršto, kankinimosi naktimis, kad kiti protingesni, kad kitiems geriau sekasi.

Šv. Paulius laiške romiečiams rašo, kad kas gyvena kūniškai, negali patikti Dievui, bet jei jūs nesate vien kūniški, bet ir dvasiški, tai Dievo Dvasia gyvena jumyse. Jeigu visi klubai, visi ilgo gyvenimo "žinovai" būtų atviri Dievo žodžiui iš Šv. Rašto, tai gautų visus atsakymus į žmogui rūpimus klausimus.

Vis labiau artėjame prie Šv. Velykų - Kristaus prisikėlimo iš mirties šventės, kuri nieko bendra neturi su pasaulietiškais teiginiais, kad tai - gamtos atbudimas, kad margutis simbolizuoja gyvybę, ir su kitomis legendomis bei pasakomis. Juk kitoje pasaulio dalyje - žiema, žmonės nemato jokio gamtos atbudimo, o švenčia Šv. Velykas. Ir juo labiau negalime nesiidžiaugti, kai prisikelia suaugęs žmogus, kai prisikelia tauta, kai blogį nugali gėris.

Tremiami lietuviai užkaltauose vagonuose nekeikė savo skriaudėjų, o giedojo "Dievas - mūsų prieglauđa ir stiprybė". Čekistai šaukė - jūs niekada nesugrįšite, niekas jūsų neminės ir jūsų kaulai supus!

Paskaitykime, ką sako Viešpats Dievas pranašo Ezechielio knygoje apie panašios tautos sugrįžimą: "Aš atversiu jūsų kapus ir iškelsiu jus, mano tauta, iš kapų. Kuomet aš atversiu jūsų kapus ir iškelsiu jus, mano tauta, iš jūsų kapų, tuomet jūs žinosite, jog aš esu Viešpats. Įkvėpsiu į jus savo dvasią, kad jūs atgytumėte, ir parvesiu jus į jūsų šalį".

Tautginas

ATSILIEPKITE!

Norėčiau, kad atsilieptų tėvelio **VINCO VAIČIULIONIO** bendro likimo bičiuliai.

Vincas Vaičiulionis, Kazio, gimė 1905 m. lapkričio 30 d. Spernių k., Simno valsčiuje. Per Pirmąjį pasaulinį karą buvo pasitraukęs į Rusijos gilumą. Nepriklausomos Lietuvos laikais gyveno Marijampolės apskr., Krosnos valsč., Delnicos k. (dabar Lazdijų raj., Šeštokų sen.). 1926-1927 m. tarnavo Lietu-

vos kunigaikščio Vytenio 9-ajame pėstininkų pulke, paleistas į atsargą 1927 m. spalio mėn. 1931 m. vedė Mortą Čižikaitę iš Marinkos k. (prie Simno).

Pas mano tėvus dažnai užeidavo Žilvičio būrio partizanai. Motina juos valgydindavo, skalbė drabužius.

1949 rugsėjo 13 d. V. Vaičiulionis suimtas ir tardytas Kalvarijos MGB. Rugsėjo 19 d. nutarimas: nusikaltimas pagal RTFSR BK 58-1a ir 58-11 str. Iš Kalvarijos perve-

žė į Marijampolės kalėjimą. Žiauriai tardė. 1950 01 25 nu-teisiamas 10 metų pataisos darbų lagerio. Pirmiausia, atrodo, kalėjo Kengyro lageryje, nes pasakojo apie dalyvavimą sukilime. Paskui kalėjo Džezkazgane (dirbo vario kasyklose), Steplago 2-ame skyriuje.

1956 05 18 paleistas. Grįžo į Lietuvą sirgdamas plaučių ir gerklės vėžiu. Mirė Delnicioje 1960 08 13. Palaidotas Šeštokų kapinėse.

Trumpai su juo kalėjo partizanai Čepulis nuo Balbieriškio, grįžęs gyveno Šeštokuose, jau dveji metai miręs.

Žinau, jog vyksta džezkazganiečių susitikimai. Gal kas atsilies iš kalėjusių Marijampolėje, Kengyre, Steplago 2-ame skyriuje, Džezkazgane.

Laukiu laiškų adresu: *Al-donai VAIČIULIONYTEI-KVAINAUSKIENEI, Topolių 13, Šeštokai, LT-4551 Lazdijų raj. Tel. (8-318) 47194.* Nuotr. Vincas Vaičiulionis vidurinėje eilėje pirmas iš kairės (sėdi)

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

**Pranas Guiga
1931-2002**

Gimė Švenčionių apskr., Švenčionėlių sen., Miežionėlių k. Du broliai buvo partizanai. Šeima persekiota, tėvas areštuotas, nuteistas. 1948 m. Pranas su motina ir seserimi ištremti į Irkutsko sr., Taišeto raj. 1951 m. Pranas suėmė, nuteisė 10 m. kalėti. 1955 m. grįžo iš kalėjimo į tremties vietą, vedė tremtinę Stasę Karklytę, užaugino dukrą ir sūnų. Grįžęs į Lietuvą apsigyveno Švenčionėliuose. Nuo 1991 m.

– aktyvus LPKTS ir Sąjūdžio narys.

Amžinojo poilsio atgulė Švenčionėlių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Švenčionių skyrius

**Zofija Gečienė-Songailaitė
1921-2002**

Gimė Plungės raj., Stalgų k., gausioje ūkininko šeimoje. Vyras – Lietuvos karys savanoris, kapitonas Vladas Gečas. Jis vadovavo Merkių būriui, vėliau – Šatrijos rinkinei. 1949 m. Zofija su 4 vaikais ištremta į Tomsko sr., Timiriazevsko raj. Ten dirbo miškuose. Sibire palaidojo dukrą.

1962 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Telšiuose. Paskui persikėlė pas dukrą į Kauną, vėliau – į Domeikavą. Sulaukė vaikaičių ir provaikaičių. Buvo LPKTS Domeikavos skyriaus narė.

LPKTS Domeikavos skyrius

**Povilas
Bagdonas
1917-2002**

Gimė Telšių apskr., Kulių Daubos k., ūkininko šeimoje. Anksti įsitraukė į Šaulių sąjungos veiklą, 1941 m. birželio sukilimo dalyvis. Ištiesą dešimtmetį kovojo Žemaičių apygardos Šatrijos rinktinės partizanų gretose, nuo 1953 m. iki arešto – rinktinės vadas. 1954 m. nuteistas myriop, bet baismė pakeis-

ta į 25 m. lagerių. 1974 m. išėjo į laisvę, apsigyveno Telšiuose, vedė. Karys savanoris, dim. majoras, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos narys palaidotas Kaunatavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio žmoną ir artimuosius.

LPKTB Telšių skyrius

**Genė Akelytė
1924-2002**

Gimė Suvalkijoje. Mokėsi konservatorijoje. 1948 m. su seserimi sulaikytos, bet paleistos. 1949 04 29 vėl suimta, nuteista. Po tardymo nuvežta į Vologdos kalinių skirstymo kalėjimą. Vėliau kalėjo Intoje, Abezėje, Karagandoje. 1956 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Trakuose. Dirbo knygų prekybos kontoroje Vilniuje, vėliau "Minties" leidykloje mašininke. Nuo 1997 m. gyveno Tremtinių globos namuose Vilniuje.

Vilniaus Tremtinių globos namų gyventojai ir administracija

**Adomas Rudys
1939-2002**

Gimė Cipariškės k., Tenenių sen., Šilalės valsč., Tauragės apskr. Nuo tremties pabėgo. Užsiregistravęs apsigyveno Pakalniškių k. Dirbo ūkyje darbininku. Sukūrė šeimą.

Palaidotas Tenenių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Šilalės skyrius

**E. Dieviškio stomatologijos
kabinetas Kaune**

Dantų gydymas ir protezavimas. Darbo laikas: I – 12-18 val., II – 9-16 val., III – 9-16 val., IV – 12-18 val. Adresas: *Putvinskio g. 37, Kaunas. Tel. (8-37) 422492 (d.), 712209 (n.).*

Elvyra ŽEIŽIENĖ

Įamžins atminimą

Karininkų ramovėje Kaune įvyko Lietuvos karių, nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, artimųjų sąjungos (LKK AS) Kauno skyriaus susirinkimas. Ši penktus metus veikianti Sąjunga vienija apie tris šimtus narių: Vilniuje, Kaune, Kėdainiuose, JAV ir Kanadoje veikia jos skyriai.

LKK AS Kauno skyriaus pirmininkas Vytautas Miliukas apžvelgė kauniečių veiklą, akcentavo ateities veiklos gaires. Pasak Sąjungos pirmininko Vytauto Jasulaičio, pagrindinis narių dėmesys turi būti sutelktas į rengiamą enciklopedinio pobūdžio leidinį "Lietuvos kariuomenės karininkai 1918-1953 me-

tais", kurio pirmas tomas jau iššęs. Reikia parengti medžiagą dar septyniems toms. Pirmininkas akcentavo, jog svarbu įamžinti daugiau nei šešių šimtų žuvusių už Lietuvos nepriklausomybę karininkų atminimą atstatomoje Kauno Kristaus Prisikėlimo šventovės kriptoje.

Organizacijos tikslas – įamžinti ir įprasminti Lietuvos kariuomenės karių ir jų artimųjų, nužudytų, žuvusių arba kitaip nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, atminimą, pagal galimybes remti nukentėjusiųjų šeimas. LKK AS – juridinis asmuo, turintis savo pavadinimą, antspaudą, simboliką ir sąskaitas bankuose.

Ataskaitinė konferencija

Vasario 23 d. įvyko Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos Kauno skyriaus ataskaitinė konferencija. Dalyvavo LPKTB pirmininkas A.N. Stasiškis ir valdybos pirmininkas V. Mieliauskas. Sveikinimo žodį tarė Šv. Antano bažnyčios kunigas J. Čepėnas.

Dėl pablogėjusios sveikatos LPKTB Kauno sk. pirmininkė I. Belickienė prašė at-

leisti iš užimamų pareigų. Konferencija jos pašymą patenkino. Nauju skyriaus pirmininku buvo išrinktas V. Povilonis.

Seimo narys A.N. Stasiškis ir V. Mieliauskas savo kalbose įvertino esamą politinę ir ekonominę šalies padėtį ir Bendrijos veiklos planus ateičiai.

Vladas POVILONIS

Skelbimai

Kviečiame

Kovo 23 d. 12 val. "Kaunas – Lietuvos aviacijos lopšys". Skiriama Lietuvos karo aviacijos 10-mečiui. Kaina: suaugusiems 6 Lt, vaikams 3 Lt.

Balandžio 1 d. 12 val. popietė "Velykos – džiaugsmas žmogaus sielai ir kūnui..." Mažoje kopolytėlėje jūsų laukia siurprizai, dovanos ir prizai. Renginys nemokamas.

Balandžio 6 d. 6 val. "Ryga. Aqualandija – vandens atrakcionų parkas". Kaina 49 Lt. Išvykstame nuo Vytauto bažnyčios.

Prašome registruotis iš anksto. Informacija: *Laisvės al. 39, II aukštas, I kab. I-13-18 val., II-IV – 10-15 val., VI – 10-15 val. Tel. (8-37) 321593.*

Norintys įamžinti tremtinių, politinių kalinių, laisvės kovų dalyvių atminimą Klaipėdos memoriale prie "Tautos kančios" paminklo S. Daukanto gatvėje galite atnešti vardinius akmenis.

Kreiptis: *Liepų g. 3, Klaipėdoje; I ir IV nuo 14 iki 17 val. Tel. (8-26) 493476.*

LPKTS Klaipėdos sk. taryba